

nista reformátor **Bornemisza Péter**, Szophoklész drámájának zseniális magyarítottja *Siralmas énnékom* kezdetű búcsúénekekben fejezi ki: „Valjon s mikor leszön jó Budában lakasom?” Tanítványa, Balassi a végváratok vitézit a természetes dimenziójába, országát a kereszténység vi- lágterképére helyezi: „Ó, en edes hazám, te jó Magyarország...” Pélldaja, ihletője a végváriak önmeghatározó költészetének. Sorait katonáénekek és a vitézi siratók strófáiban viszi tovább a véres évszázad.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Királyi Magyarország Buda elvesztése után folytatatta régi kulturális ha- gymányait, s nehéz körülményei között is befogadta, fejlesztette a meg- újuló Európa szellemi áramlatait. Megteremtette a reformáció egyházait, a vallási megújulás közösségeit. A század végére a lakosság többsége a protestáns egyházak híve lett. A magyar katolikus egyház képviselői meg- jelentek Tridentben, a katolikus reformok azonban lassan kaptak teret. A főúri udvarok a kultúra központjai és kisugárzói lettek. A magyar nyelv az állami élet magasabb szintjén és a központi hivatalokban nem kapott teret, de a protestáns egyházakban, várak, mezővárosok, udvarházak mindennapi életében és az irodalomban virágzott. A Fejedelemséggel együtt, ahol a magyar mint államnyelv indult fejlődésnek, megteremtette a három részre szétvált ország magyar nyelvi egységét. A történetírás énekek az országos közvélemény kialakítását szolgálta, a történetírás a huma- nizmus egyetemese értékrendjében latin nyelvű művekkel foglalta össze Mohács évszázadának veszteségeit, pusztításait és új értékeit.

Országgyűlés először 1548-ban Pozsonyban tárgyalta iskolautgyról, az iskolák fenntartása egyházi és világi közösségek felelősége lett. Az érte- lés – papok, lelkészek, tanárok, tanítók, hivatalnokok – képzettsége szelsőségesen eltért. A peregrinuszok Wittenberg, Zürich, Genf, Heidel- berg egyeteméről európai műveltséggel térnek haza. Most dől el, hogy a háborúkvarte és szétvált ország hogyan illeszkedik be az újkori európai kultúrába. A mentalitás megváltozott. Az ország kétharmadán berendez- kedő iszlám világgal erős megújuló közösségeket tanusító társadalom te- kint szembe. A végváratok mögé szorult Királyi Magyarország műveltségét azonban hatalmas egyenletlenségek jellemzik. Balassi „nagy kortársaival, Ronsard-ral, Kochanowskkyval, a szonettíró Shakespeare-rel egyenérté- kü művészetet teremtet”, de csaknem egyedül van.

Döntés Szlamh
1590 öszen L
békét III. Mura
előjeleiről tud
a hadiflottát. A
nyes Portán tu
nek ellennük, é
akarják lemosr
A keresztény
mának elleni
Habsburg ura
totta a török é
egy támadási
1580-as évek
kezdett. A kö
szág, a Király
fejedelemsege
Szentiszék tá
ratlan halála é
raszorította a
realpolitikai m
megyezési s
nyegelve tar
spanyolorszá
borokat is lez
borút Rudolf
dett, s ily mö
árforradalom
meríthetelen